

ר' עובדיה מברטנורא
אישי. אדוני: שמא לא למדת.
במקדש שני היו צריכין לכך
שהיו מעמידין כהנים גדולים
שאינם מהוגנים, על פי
המלכות, דאילו במקדש ראשון
לא היו מעמידין כהן גדול אלא
הגדול שבכהנים בחכמה בנוי
בכח ובעושר, ואם לא היה לו
עושר אחיו הכהנים מגדלין
אותו משלהם שנאמר (ויקרא
כ"א) והכהן הגדול מאחיו, גדלוהו
משל אחיו: שיהא מכיה.
מתבונן בבהמות העוברות
לפניו לתת אל לבו הלכות סדר
היום: ד לא היו מניחין אותו
לאכול הרבה. אפילו מן
המאכלים שאין מביאים לידי
חמום, ומזנועים ממנו לגמרי כל
מאכל המביא לידי חמום וקרי
כגון חלב וביצים ובשר שמן ויין
ישן וכיוצא בהן: ה מסרוהו
זקני בית דין. שקראו לפניו
בסדר היום: לזקני כהונה.
ללמדו חפינת הקטורת שנאמר (שם ט"ז) ומלא חפניו קטורת סמים. ועבודה קשה היתה: בית

כהן גדול, קרא אתה את הפרשה בפיה, שמא
שכחת מדיני העבודה, או שמא מעולם לא
למדת אותם, ועלול אתה לבוא לידי מכשול.⁸
בערב יום הכפורים בשחרית, היו מעמידין
אותו בשער המזרח של העזרה, ומעבירין לפניו
פרים ואילים וכבשים, כדי שיהא מביר ורגיל
בעבודה.⁹

משנה ד

במשך כל שבועת הימים שפרש מביתו ללשכת
פלהדרין לא היו מונעין מונו מאכל ומשתה
כרצונו, אך ערב יום הכפורים עם השכה, לא
היו מניחים אותו לאכל הרבה, מפני
שהמאכל המרובה מביא את השנה והכהן
הגדול אינו ישן בליל יום הכיפורים כלל, שמא יראה
קרי, כמבואר להלן.¹⁰

משנה ה

מסרוהו זקני בית דין בערב יום הכיפורים לזקני

ביאורים והרחבות

8. בגמרא (יה א) שואלין: כיצד ממנים כהן גדול שלא למד? והרי שינו בברייתא: "והכהן הגדול מאחיו", שיהא גדול מאחיו בכח בנוי בחכמה ובעושר. אחרים אומרים: מנין שאם אין לו שאחיו הכהנים מגדלין אותו? תלמוד לומר "והכהן הגדול מאחיו", גדלוהו משל אחיו! ותרצו: אמר רב יוסף: לא קשיא, כאן במקדש ראשון (שהכה"ג היה מושלם בכל) כאן במקדש שני (שקנו את הכהונה בכסף).
9. בגמרא למדין, שדווקא פרים, אילים וכבשים מעבירים לפניו ולא שעירים, כדי שלא תיחלש דעתו, מפני ששעירים אלו באים על חטאים של עם ישראל. ושאלו: והרי גם הפר בא על חטא? והשיבו: הפר בא על חטאי אחיו הכהנים והוא (הכה"ג) יכול להחזירם בתשובה ולכן הפר מזכיר לו את התחייבותו, אבל השעירים שהם כלל עוונות עם ישראל, אינו יכול לדעת עוונם, ותיחלש דעתו בראותם.
10. בגמרא למדין: תניא, רבי יהודה בן נקוסא אומר: מאכילין אותו סלתות וביצים כדי למסמסו (לשלושלו), אמרו לו: כל שכן שאתה מביאו לידי חימום. תניא, סומכוס אמר משום רבי מאיר: אין מאכילין אותו לא אבי" ואמרי לה לא אבב"י, ויש אומרים אף לא יין לבן. לא אבי" - לא אתרוג ולא ביצים ולא יין ישן, ואמרי לה לא אבב"י - לא אתרוג ולא ביצים ולא בשר שמן ולא יין ישן. יש אומרים אף לא יין לבן, מפני שהיין לבן מביא את האדם לידי טומאה.

כְּהֵנָּה ללמדו את חפינת הקטורת, **וְהֵעִלוּהוּ לְעֹלֹת**
בֵּית אֲבֹטִינִס שהיו ממונים על הכנת הקטורת, והיא
היתה בנויה למעלה בחומת העזרה, **וְהִשְׁבִּיעוּהוּ**
זקני בית דין שלא ישנה את סדר ההקטרה, היינו
שלא ידליק את הקטורת בחוץ - בהיכל, ואחר כך
יכניס את המחתה כאשר הקטורת בוערת אל קודש
הקדשים, כדעת הצדוקים, **וְנִפְטְרוּ** ממנו **וְהִלְכוּ**
לְהֵם.

וְאָמְרוּ לוֹ בשעה שמשיביעים אותו: **אִישִׁי** - אדוני
כִּהֵן גְּדוֹל, אָנּוּ שְׁלוּחֵי בֵּית דִּין, וְאַתָּה
שְׁלוּחֵנוּ¹¹ וְשָׁלַח בֵּית דִּין, מִשְׁבִּיעֵין אָנּוּ עָלֶיךָ
בְּמִי שִׁשְׁפֵן נִשְׁמוּ בְּבֵית הָזֶה, שְׁלֹא תִשְׁנֶה דְבַר
מִכָּל מֵה שֶׁאֲמַרְנוּ לָךְ כל שבעת הימים. לאחר
שהשביעוהו **הוא פורש ובוכה** שחשדוהו שמא
צדוקי הוא, **וְהֵן פּוֹרְשֵׁין וּבּוֹכִין** שמא חשדו
בכשרים, ואמר רבי יהושע בן לוי: כל החושד בכשרים
לוקה בגופו¹²:

ר' עובדיה מברטנורא
אבטינס. הם העושים את
הקטורת וכותשים אותה
ומערבין סממניה: והשביעוהו.
שלא יהא צדוקי לתקן הקטורת
על המחתה מבחוץ ולהכניס
מבפנים שהם דורשין כי בענן
אראה על הכפורת (ויקרא ט"ו),
כי בענן עשן הקטורת יבא ואז
אראה על הכפורת. ואין הדבר
כן, שהרי הכתוב אומר (שם)
ונתן את הקטורת על האש
לפני ה': הוא פורש ובוכה.
שחשדוהו לצדוקי: והן פורשין
ובוכין. על שחשדוהו. דאמר
מר [שבת צ"ו]. החושד
בכשרים לוקה בגופו: ו אם
היה חכם דורש. בדבר הלכה
כל ליל יוה"כ, שלא יישן ויראה
קרי. ואם תלמיד הוא ולא חכם,
שיודע להבין ולשמוע דבר
הלכה ואינו יודע לדרוש

משנה ו

במהלך ליל יום הכיפורים היו מעסיקים את הכהן הגדול, כדי שלא ישן ויראה קרי:
אם הָיָה הכהן גדול חָכֵם, היה דוֹרֵשׁ כל ליל יום הכיפורים, וְאִם לָאו, היו
תְּלַמְדֵי חֲכָמִים דוֹרְשֵׁין לְפָנָיו. וְאִם רָגִיל לְקָרוֹת בכתבי הקודש, היה קוֹרֵא.

ביאורים והרחבות

11. בגמרא (יט, א) למדין (לשיטת רב הונא בריה דרב יהושע, שאמר 'הני כהני - שלוחי דרחמנא ניהו'),
שמה שאומרים לו "אתה שלוחנו" - אינו לענין עבודה אלא לענין קבלת השבועה (כלומר, לא
לפי מחשבה שבלבך, אם באת להערים בקבלת השבועה, אנו משביעין אותך לפי דעתנו ודעת בית דין).
כי לענין עבודה הרי אינו יכול להיות שליח בדבר שהמשלח אינו יכול לבצע, שהרי ישראל
אסורין בכניסה ובעבודה בקודש הקדשים.

12. בגמרא (יט, ב) למדין: וכל כך למה? שלא יתקן מבחוץ ויכניס כדרך שהצדוקין עושין. תנו
רבנן: מעשה בצדוקי אחד שהתקין מבחוץ והכניס, ביציאתו היה שמח שמחה גדולה, פגע בו
אביו, אמר לו: בני, אף על פי שצדוקין אנו, מתיראין אנו מן הפרושים. אמר לו: כל ימי הייתי
מצטער על המקרא הזה "כי בענן אראה על הכפרת", אמרתי מתי יבוא לידי ואקיימנו, עכשיו
שבא לידי לא אקיימנו? אמרו, לא היו ימים מועטין, עד שמת והוטל באשפה, והיו תולעין
יוצאין מחוטמו. ויש אומרים ביציאתו ניגף, דתני רבי חייא: כמין קול נשמע בעזרה, שבא
מלאך וחבטו על פניו, ונכנסו אחיו הכהנים ומצאו ככף רגל עגל בין כתפיו, שנאמר "ורגליהם
רגל ישרה וכף רגליהם ככף רגל עגל".